

sv. Lucia - 13. december

Svätá Lucia chránila proti čarom a čarodejnícam. Pochôdzková postava – Lucia vystupovala ako tajomná bytosť bielo zahalená, v tvári maskovaná, čím stelesňovala strach a hrôzu. Prichádzala nečakane.

V Dohňanoch Lucie – zvyčajne tri veľké devy – chodili oblečené v bielych háboch, so zahalenými, alebo namúčenými tvármi. V rukách nosili biele husacie krídla a chodili až po zotmení. Najskôr sa zastavili na prahu domu, zahúkali: „Hú, hú“ a ometali krídlami okolo dverí a s hukotom vošli do izby.

Keď ich gazdiná uvidela, zvolala: „Džeže Lucie, dže chojíce, dže ty biele krídla máce. Treba kúty povymetac a starého vyobjímac.“ Lucie sa rozbehli po všetkých kútoch izby, ometali krídlami, a potom vzali do tanca chlapa – hlavu rodiny. Vrteli ho na všetky strany, tancovali s ním v kruhu a vydávali zvuky húkania. Gazdu pritisli na zem, na kolená a ometali ho husacími krídlami. Potom s dlhým „húúúú...“ vybehli z izby von do tmy. Na Luciu niektoré dievky liali do vody roztopené olovo, aby sa dozvedeli o svojom osude podľa znaku, aký sa z olova vytvoril. Znamenia obyčajne vykladala jedna žena v dedine.

V Praznove si robili stolčeky od Lucie do Štedrého dňa. Ten kto si ho urobil, doniesol si ho na Štedrý večer na križne cesty, postavil sa naň a vraj videl všetky bosorky z dediny. Dievky tiež chodili po dedine v bielych plachtách. Vošli do každého domu a krídlami z husí poometali všetky kúty izby, aby vyhnali zlých duchov.

V Považskej Teplej po dedine behali Lucie, ženy otočené v bielych plachtách a vymetali husím krídlom pece po domoch. Dievky napísali dvanásť lístkov s menami chlapcov, ktorí sa im páčili. Každý večer spálili jeden lístok, na ktorý sa nemohli pozrieť. Posledný lístok zostal na Štedrý večer. Chlapec na ňom napísaný mal byť ich ženíchom.

Chlapi robili stolček, ktorý si zobrali so sebou na polnočnú omšu. Keď si naň sadli v kostole do kúta, alebo za oltár, vraj videli všetky bosorky - boli otočené tvárou k ľuďom.

Dievky súkali od Lucie do Vianoc konopný motúz, ktorý si opásali natuho na holé telo a išli na polnočnú omšu. Prvý mládenec, ktorého cestou stretli, mal byť ich ženích.

Od Lucie do Božieho narodenia sa každodenne zapisovalo počasie. Hovorilo sa, že každý deň znamená predpoveď počasia na mesiace v budúcom roku.

Deň pred Luciou **v Záriečí** chodili po domoch mládenci oblečení v ženských šatách a na sebe mali biele plachty. Nosili vedro s vápnom, sadrou a natierali na bielo vyčistenú pec. Dievky si dali na nej zvlášť záležať, aby sa nepovedalo, že nie sú čistotné. Husacie krídlo slúžilo na ometanie domácich, aby boli zdraví. Za návštevu dostali mládenci do vreca orechy, sušené ovocie, koláče.

Keď na Luciu prišiel do domu prvý mládenec alebo muž, gazdiné boli rady lebo to znamenalo, že sliepky budú dobre znášať vajcia.

Luciu považovali za ochrankyňu proti čarodejniciam.

Po Lucii až do Štedrého dňa sa piekli oplátky. Patrilo to medzi povinnosti učiteľa – rektora, ktorý ich roznášal a „chojel po koľadze“.

V Záriečí sa pieklo okolo 12 000 kusov oplátok, roznášali ich žiaci, dostávali za ne obilie. Pozdravili a vinšovali:

„Vianočné sa blížia hody, narodenie Krista Pána.

Náš pán rektor Vám to praje: len veselé, šťastné sviatky

a na dôkaz svojej lásky vám posiela tie oplátky.

Šťastné sviatky z Božej vôle Pán Boh šetkým nech dat' ráči.“

V Červenom Kameni chodila na Luciu po domoch Cigánka aj s deckom na rukách a pýtala pre decko „dajce mi na karulku“ (čiapku).

Dievčatá chodili zahalené v bielych plachtách s „brezovcom,“ ktorým vymetali kúty a okná.

Na Luciu sa **v Lednici** nemohlo ísť do hory a nemohlo sa ani priasť. Na „zázračný“ stolček sa zohnalo drevo už dopredu, a ten kto ho robil, musel každý deň po „utierni“ – omši pribiť do neho jeden klinec. Keď si naň za oltárom na Štedrý večer sadol, mal vidieť všetky bosorky z dediny.

V Zliechove dievky robili ozdoby na stromček, balili do „pozlátiek“ orechy, slivky. Z papiera a slamy robili reťaze. Tiež chodili po domoch a husacími krídlami vymetali pec.

Mládenci robili stolčeky, aby videli na Štedrý deň o polnoci bosorky.

V Papradne sa tento deň spájal s rôznymi zvykmi. Večer pred Luciou, prichystali na stôl „kabáč“ (cesto zamiesené zo zemiakov, múky, vody a pečené na platni), cesnak, petržlen, aby Lucia nenašla prázdny stôl. Celý deň „svaceli“, aby sa im Lucia nepomstila.

V jednotlivých rodinách sa „lazilo“, aby sa darilo domu i dobytku. Z domu sa nesmeli nič požičiavať. Ak sa o to niektorá žena snažila, považovali ju za strigu.

Tiež sa nemohlo chodiť do lesa na drevo. Muži však hovorili:

„Poky Lucka prifucká,

poty bučka podfuckám.“